

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל ששי
קובץ שלשלת האור
שער ארבעה עשר

מאמר
והי' הנשאר בעיון
תרל"א

מאת
כ"ק אדמו"ר
אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת
מוהר"ר שמואל
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה
מאה ושתים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ונ"ד שנה לנשיאתו

לעילוי נשמת

מרת ציפה אסתר ע"יה

בת הרה"ת ר' שלום דובער ז"ל

שטראקס

נפטרה בש"ק פי שופטים, ב' אלול, ה'תשס"ג

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי משפחתה שיחיו

גילויי בחי' שם כמו שהוא למעלה יתגלה למטה, וכמ"ש ונגלה כבוד הוי' כו' וראו כל בשר כי פי ה' דיבר כו'. והנה בחי' שם זה הוא בחי' המגדל דקדושה, כי מגדל הוא לשון גדול בחי' ולגדולתו אין חקר כו'. וזהו מגדל עוז שם הוי' שהמגדל הוא בחי' גילוי שם הוי' שהשם קדם להוי' דהיינו בחי' שם טוב כו', בו ירוץ צדיק ונשגב, והיינו שצדיקים ממשיכים את בחי' המגדל בחי' שמו קודם להוי' ולכך גם הצדיקים שמם קודם להן כו'. והנה מ"ש בו ירוץ צדיק קאי על כללות נש"י שכולם נק' צדיקים וכמ"ש ועמך כולם צדיקים והוא כמ"ש בזהר מאן דנטיר ברית אקרי צדיק כו'. ובזה יובן ג"כ ההפרש מה שבחול אומרים מגדיל ישועות מלכו, בפתח, ובשבת מגדול, בחיריק, והיינו לפי שבחי' מגדיל בפתח מורה על בחי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו שהוא רק המשכה מבחי' עיר אלקינו בחי' צירופי אותיות הדבור לבד כו' בחי' מה רבו מעשיך הוי', אך בשבת הוא בחי' התגלות מבחי' מגדול בחיריק שהוא בחי' מה גדלו מעשיך הוי' בחי' ולגדולתו אין חקר, ולזה אנו אומרים מגדול.

וזהו והי' הנשאר בציון, פי' נשאר ע"ד והי' שארית יעקב שמשים את עצמו כשיריים שהוא בחי' חיריק נקודה התחתונה של סגול שמברר את השני נקודות העליונות שהוא בחי' עשו וישמעאל, עי"ז נמשך בחי' ציון שהוא בחי' מגדל, כי ציון הוא קדש הקדשים וכמ"ש ציון המצויינת קדש הקדשים שהוא ג"כ בחי' מגדל וכנ"ל שהמגדל הוא קדש הקדשים, והיינו שע"ז שהוא בחי' שארית בחי' נקודה לבד חיריק עי"ז נמשך בחי' מגדול ג"כ בחיריק, שהוא ע"ד שאנו אומרים בשבת בחי' מגדול בחיריק, קדוש יאמר לו שיאמרו המלאכים לפניהם קדוש לפי שיומשך למטה גילוי אלקות ממש מבחי' קדש הקדשים ולכך יאמרו לפניהם קדוש כו' וכנ"ל.

והי' בחי' השם כמו שהוא כלול בעצמותו. וצריך לומר שע"י העבודה דעכשיו בתומ"צ ויראה עי"ז יומשך לע"ל גילוי בחי' שם שקדם להוי'. וזהו ותעש לך שם הוא בחי' רצון בחי' כתר גלגלתא, שיהי' כהיום הזה שיאיר בגילוי כמו משה נתנבא בזה. אך מ"ש ברש"י בלע"ז א"י פירושו.

ואתחנן ע' שפב: הפתח במבטא שיפתחו השפתיים היפך הקמץ, לכך למעלה מורה כו' שנפתח המקור כו' בבחי' גילוי דוקא. וראה גם שם ע' שעט"פ. וזהו והי' הנשאר בציון . . ע"ד והי' שארית: בהבא לקמן ראה ד"ה והי' הנשאר בציון באוה"ת נ"ך שם (כרך ב) ע' תשכב.

מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' תקפא ואילך. יהל אור להצ"צ ע' תרעו. אוה"ת תשא ע' ב"מו. ואתחנן ע' נד. וע' ס. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תכו. מגדיל . . בפתח . . מגדול בחיריק; ראה אוה"ת נ"ך ע' מז. שם (כרך ב) ס"ע אי"ט.כ. מגדיל בפתח . . שהוא רק המשכה: ראה אוה"ת

פתח דבר

לקראת ש"פ שופטים ד' אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה „והי' הנשאר בציון” מאת כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע משנת תרל"א – בו נתבאר הפסוק „ואשיב דברי בפיך” שבהפטורת פ' שופטים.

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה מבוך כתי"ק, והוא תדפיס מ"ספר המאמרים תרל"א חלק א' שנמצא בדפוס.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אלי' שי' מטוסוב והרב יהונתן דוד שי' (בהרב"צ ע"ה) רייניץ.

מערכת „אוצר החפידים”

בדר"ח אלול ה'תשס"ד
מאה ושתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר ונ"ד שנה לנשיאתו
ברוקלין, נ. י.

MAAMMAR

VEHOYO HANISHAR BETZION—5631

Copyright © 2004 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

וזהו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לעשות לו שם, דהיינו מה שנמשך גילוי בחי' המשכה שלמעלה מן הטבע נק' בחי' שם וכמ"ש טוב שם טוב משמן הטוב ששם הטוב הולך מסוף העולם עד סופו, וכן כל זית שיש לו שם בשדה, והיינו מה שהוא דבר הפלא הוא בחי' שם, וכך למעלה שענין גילוי בחי' שם הוי' שלמעלה מן הטבע נק' בחי' שם כו'.

ובזה יובן הפי' מה ששמו קודם לשם הוי' ושמי הוי' לא נודעתי להם, לפי שכדי שיוכל להיות בחי' גילוי שם הוי' זהו מצד שנמשך המשכה עליונה יותר שלמעלה משם הוי' בבחי' שם הוי', וכמ"ש מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך וכתוב לעושה נפלאות גדולות לבדו כו', שבחי' פלא נמשך מבחי' לבדו כו' בחי' ולגדולתו אין חקר, והיינו שיש שני בחי', מה רבו מעשיך ה' ובחי' מה גדלו מעשיך כו', בחי' מה רבו מעשיך היא בחי' המשכה שנמשך בכל יום לחדש את הישנות וכמ"ש א בברכת יוצר ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכתוב אח"כ מה רבו מעשיך ה', אך בחי' מה גדלו מעשיך היא בחי' המשכה שלמעלה מן הטבע כמו נס דיציאת מצרים וקרי"ס שזה נמשך מבחי' ולגדולתו אין חקר, בחי' עמקו מחשבותיך, עומק המח' בחי' כ"ע כו'. וזה ששמו קודם לשם הוי', והיינו לפי שהוא המשכה בשם הוי' מבחי' העצמי' עד שלא נברא העולם ה' הוא ושמו בלבד. וזהו שהלך לעשות לו שם כו' שנאמר ותעש לך שם כהיום הזה כו', ופי' כהיום הזה היינו ע"ד שאומרים בק"ש ויציב כו' הדבר הזה שיהי' הדבר בבחי' זה בחי' גילוי, וכמ"ש ארז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה בחי' גילוי אספקלריא המאירה, וזהו הדבר הזה, שיהי' מאיר בדבר בחי' זה, ושיתגלה כן למטה. ועד"ז הוא פי' מ"ש ותעש לך שם כהיום הזה שיהי' גילוי בחי' זה ויהי'

ועד"ז הוא פי' מ"ש ותעש לך שם כהיום הזה: בשולי הגליון נרשמה הגה"ה בגוכי"ק [ואח"כ נרשם ע"ז: „הג"ה זו אצ"ל" = אין צריך להעתיק]: הנה רש"י פי' בנחמי' ט' יו"ד ע"פ ותעש לך שם, שם רצון בלע"ז. וא"כ י"ל פי' ותעש לך שם שיתגלה בחי' רצון הוא בחי' שם שמקור לבחי' הוי', היינו בחי' שמו שקדם להוי' הוא בחי' עד שלא נברא העולם ה' הוא ושמו בלבד (וזהו כענין מ"ש במ"א בפי' חנון ורחום הוי' שהוא ית' חנון ורחום שיומשך בחי' שם

וכמ"ש ארז"ל . . ומשה נתנבא בזה בחי' גילוי אספקלריא המאירה: ראה לעיל ד"ה ויקח ה"א. וש"נ.

רש"י פי' . . ע"פ ותעש לך שם שם רצון בלע"ז . . אך מ"ש ברש"י בלע"ז אי' פירושו: כיה בפרש"י בדפוס הני"ך שלפנינו: „שם, רצון בלע"ז". וראה ס' אוצר לעזי רש"י (תל אביב, תנש"א) שמביא עוד גירסא: „שם, ריטם בלע"ז", אך גם לזה אין משמעות בלע"ז, ומביא שם שבחלק מכת"י רש"י נכתב: „שם, רינון בלע"ז", שפירושו בל' צרפת הוא „תהילה". מ"ש כן: „שם הוא בחי' רצון בחי' בתר", ראה

לקו"ת פקודי ז', רע"ד: בס' הקבלה הראשונים כ' שמו גימטריא רצון. וראה גם לקו"ת בהר מג, א. מסעי צא, ד. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמג. אוה"ת פנחס ע' א'פד. ובכ"מ [וראה הקדמה לס' „שארית ישראל" (מאנסי, תשנ"ח) ע' 26, אודות מנהגם של כמה מגדולי ישראל (כמו הרה"ק הר"ד מווילעדניק והרה"ק הר"מ מטשערנאביל, ועוד) לפרש את תיבות הלע"ז שבפרש"י ומשמעותם בלה"ק].

כענין מ"ש במ"א בפי' חנון ורחום הוי': ראה לקו"ת ואתחנן ג, א. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רב.

בס"ד.

והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, וארז"ל עתידין צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, ויש להבין מ"ש והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים, הלא רוב ישראל הם בחו"ל ואיך נאמר הנשאר בציון דוקא.

אך הנה יובן בהקדים ענין חטא דור הפלגה שבנו העיר והמגדל שנאמר ע"ז וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם, מה ה' ענין המגדל, ולמה גדלה חטאתם עד מאד עד שאין להם חלק לעוה"ב כמשי"ת. אך הנה מתחלה כתיב ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים וארז"ל במד"ר פל"ח ודברים אחדים שאמרו דברים חדים על שני אחדים על הוי' אחד ועל אחד ה' אברהם. וצ"ל מהו ענין השייכות מה שדברו דברים חדים על ב' אחדים להעיר ומגדל אשר בנו. אך הענין הוא דהנה ידוע שכל ההמשכות הנמשכות בקדושה למטה שיהי' דירה בתחתונים הוא ע"י בחי' עיר ומגדל שזהו מ"ש גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, והיינו שהעיר היא בחי' ירושלים שנק' עיר אלקינו והמגדל היא בחי' בהמ"ק וכמ"ש כמגדל דוד צוארך שקאי על בהמ"ק. ובדרך פרט הנה המגדל הוא בחי' ציון בחי' קדה"ק שזהו מ"ש בישעי' כרם ה' לידידי בקרן בן שמן כו' ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו, ויבן מגדל בתוכו הוא בחי' קדה"ק, וגם יקב חצב בו קאי על השיתין שהיו מנסכים את היין, והיינו שבבהמ"ק ה' נמשך בחי' המשכת גילוי אלקות דירה בתחתונים, ובהמ"ק נק' מגדל, הנה נת' שהמשכה שבקדושה הוא ע"י עיר ומגדל. וז"ש מגדל עוז שם הוי' בו ירוץ צדיק ונשגב, וז"ש בילקוט תהלים רמז תש"ג בשם מדרש תנחומא שאמר להם אברהם כשבנו את המגדל הנחתם מגדל עוז שם ה' ואתם בונים המגדל. אך הנה בחי' עיר ומגדל זה נמשך ע"י בחי' ביטול דוקא וכמשי"ת. אכן דור הפלגה לא רצו בזה כלל שרצו לילך בשרירות לבם הרע וכמ"ש ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו, שקאי על דור המבול ודור הפלגה (שהם בחי' א' כמ"ש במ"א), ואעפ"כ רצו שיומשך להם ההשפעה בגשמיות, לזה בנו את העיר ואת המגדל שהוא לעומת העיר והמגדל דקדושה, ולזה גדלה חטאתם עד מאד כי רצו להרוס את הבנין דקדושה ולהוסיף כח בסט"א, וזהו בד"כ חטא של דור הפלגה.

והי' הנשאר בציון: מאמר זה מיוסד על ד"ה ויהי כל הארץ באוה"ת נח (כרך ג) תרנד, סע"א ואילך. ובשינויים בכת"י 1063 טז, א. המאמר (דתרל"א) נדפס גם באוה"ת נ"ך (כרך ג) ע' אקצו. חלק מהמאמר (פרקים א-ד) נמצא עם שינויים והוספות לקמן ד"ה במד"ר כו' ויראו את אלקי ישראל ע' קעב ואילך. [וראה בהגנסמן שם]. ונמצא בתוס' ביאור בד"ה והי' הנשאר תרצ"א בסה"מ קונטרסים ח"א קלט, ב ואילך. התחלת המאמר נמצא בתוס' הגהות בסה"מ תרס"ב ע' רמא [ד"ה

ויהי כל הארץ]. ובשלימות שם בהוספות ע' שעא. לעניני המאמר ראה אוה"ת נח שם תרסח, א-ב [ד"ה הבה נרדה]. נ"ך (כרך ב) ע' אטו [ד"ה מגדל עוז]. סה"מ תרל" ע' ד ואילך. תרמ"ג ע' ג ואילך. תרפ"ו ע' פז. — להתחלת וסיים המאמר ראה ד"ה והי' הנשאר באוה"ת נ"ך (כרך ב) ע' תשסא ואילך. כמגדל דוד צוארך שקאי על ביהמ"ק: ראה בארוכה סה"מ תרל" ע' כד ואילך. דור המבול ודור הפלגה (שהם בחי' א' כמ"ש במ"א): ראה אוה"ת נח (כרך ג) תרסא, א.

וביאור הענין הוא דהנה כתיב גדול הוי' כו' בעיר אלקינו, פי' עיר אלקינו כי נודע ממ"ש בס"י שתי אבנים בונות שתי בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים כו' מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור, והיינו שכמו שמקיבוץ אבנים הרבה נעשה ונבנה הבית ובהקבץ הרבה בתים נעשה עיר, ככה יובן למעלה שהאבנים הם בחי' אותיות המחיים ומהווים את כל העולמות הנבראים כי בדבר ה' שמים נעשו שכל הנבראים עליונים ותחתונים נבראו מבחי' דבר ה' וכמשארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם. והנה אנו רואים שיש למטה בדצח"מ הרבה נבראים עד אין קץ ושיעור, ופעם כתי' מה רבו מעשיך ה' שיש ריבוי התהוות נבראים עד אין שיעור ופעם כתי' מה גדלו מעשיך ה', פי' מה גדלו קאי על נבראים גדולים כמו מלאכים, כי המלאכי' נבראו ג"כ מבחי' הדבור, ויש ריבוי בחי' מלאכים שזה שאמר הכתוב אלף אלפי' ישמשוני' ורבוה רבבן קדמוהי יקומו, וארז"ל שכ"ז מספר גדוד א' אבל לגדודיו אין מספר, וכולם מקבלים חיותם מבחי' דבר הוי' המחי' אותם, וזהו בחי' עיר אלקינו שפי' עיר הוא בחי' כללות עולם הדבור, שכמו שהעיר הוא מכמה בתים ובית הוא מקיבוץ הרבה אבנים כמו"כ בבחי' עיר אלקינו שהוא כללות עולם הדבור יש הרבה צירופי אותיות שע"ז נמשך החיות לכל נברא להחיותו כי כל נברא יש לו צירוף בפ"ע המחי' אותו. וזהו בחי' עיר אלקינו ששרש בחי' האותיות נמשך מבחי' שם אלקי', וזהו שאלקי' נק' ל' רבים והיינו לפי שמשם אלקי' נמשך בחי' הריבוי וההתחלקות בבחי' הרבה צירופי אותיות כו'. והמגדל הוא בחי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו שזה מ"ש כולם בחכ' עשית כי הוי' בחכ', והנה הוי' נק' ה' אחד שאין שם בחי' ריבוי והתחלקות כלל, רק כשנמשך שם הוי' בבחי' שם אלקים אז נעשה הריבוי וההתחלקות, וכמו שאנו רואין למטה ששכל א' שהוא רק בחי' נקודה א', וכשנמשך השכל למטה בבחי' צירופי אותיות נעשה מזה הרבה צירופי אותיות כו', וכך הוי' אחד כו' אך כשנמשך בבחי' שם אלקי' נעשה בחי' ריבוי והתחלקות. אך הנה כתי' כי הוי' הוא האלקי' שכולא חד שהריבוי וההתחלקות נמשך משם הוי' שהוא אחדות פשוטה ממש וכנ"ל, וזהו ענין עיר ומגדל דקדושה.

ב) אך הנה איך ימשיכו בחי' עיר ומגדל זה, זהו ע"י שיש בנפש ג"כ בחי' עיר ומגדל, דהנה כתי' ואשים דברי בפיד ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים

כתי' מה רבו . . . ופעם כתי' מה גדלו: בהבא לקמן ראה תוי"א וראו שם נו, ב. סה"מ תרכ"ו ע' קה. ועוד.
והמגדל הוא בחי' גדול הוי' . . . בעיר אלקינו: ראה אוה"ת נח שם תרנה, א: ההמשכה להחיות העולמות והו"ע העיר שנק' עיר אלקינו, והמשכה הפנימית בהעיר והו"ע המגדל שנק' כן ע"ש גדול הוי' כו' בעיר אלקינו.
דהנה כתי' ואשים דברי בפיד . . . ולאמר לציון עמי אתה: בהבא לקמן ראה בארוכה אוה"ת ויצא

וביאור הענין הוא דהנה כתי' גדול הוי': בהבא לקמן (עד פסקא: וזהו וחי' הנשאר בציון) ראה אוה"ת נח שם תרנה, א"ב. וראה גם שם תרסג, ב. שם (כרך ו) תתרע, א"ב. שם (כרך ז) תתשעה, ב ואילך. נ"ך (כרך א) ע' קמה ואילך.
פי' עיר אלקינו . . . שתי אבנים בונות: ראה בכ"ז תוי"א ויצא כא, ב. וארא נו, סע"ב.
בדצח"מ הרבה נבראים עד אין קץ ושיעור: ראה בארוכה סה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' תטז ואילך.

כי אברהם הי' בבחי' ביטול והי' מרכבה לבחי' הוי' אחד, כי אברהם הוא אבר מ"ה כו', וכמ"ש ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה שתמיד הי' בבחי' ביטול ורצוא ושוב כו', והם לא רצו בזה. וזהו שדברו על אברהם, והיינו שבוזה גופא שבנו את העיר והמגדל בזה דברו דברים חדים על שני אחדים לפי שהעיר והמגדל שלהם הוא היפך ממש משני אחדים הנ"ל. וזהו ששייך דברים אחדים שדברו להעיר ומגדל כו'. אך הכח הזה שהי' להם להמשיך העיר והמגדל להמשיך כח בסט"א ולהרוס הבנין דקדושה וכמו שאמר הכתוב וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם, זהו ע"י ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, פי' שהם היו באחדות, וע"ד שמצינו בדברי רז"ל על דורו של דוד שהיו צדיקים ואעפ"כ היו יורדים למלחמה ונופלים, ודורו של אחאב שהיו עו"ז היו יורדים במלחמה ונוצחים, והיינו לפי שהי' בהם אחדות וכמ"ש חבור עצבים אפרים הנח לו, משא"כ דורו של דוד שהי' בהם דלטורי' כו', והיינו כי אחדות היא מדרגה גבוהה מאד ולכן לא הי' כח במדה"ד לשלוט בהם, וגם שהיו שפה אחת שדברו כולם בלה"ק וכל השבעות ושמושי שמות הם בלה"ק דוקא, ולכן היו יכולים לפעול הכל כרצונם ע"י שמושי שמות. ולכן נאמר הבה נרדה ונבלה שם שפתם, והיינו שבלבל לשונם ומחמת זה נתפרדה האחדות, ואז הי' כח במדה"ד לשלוט עליהם ואז ויפץ ה' אותם כו'.

ה) ומעתה י"ל ענין מגדל עוז שם הוי', כי הנה ארז"ל הצדיקים שמם קודם להן דומים לבוראן שנאמר ושמי הוי' לא נודעתי להם, כך הצדיקים שמם קודם להן שנאמר ושמו מרדכי ושמו בועז, אבל הרשעים הן קודמין לשמן גלית שמו נבל שמו כו'. והענין הוא דהנה כתיב ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם ולשום לו שם (בש"ב ז' י"ג), וארז"ל ע"ז במדרש מצינו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לעשות לו שם שנאמר ותעש לך שם כהיום הזה, בנחמ"י ט' י"ד. ולהבינו מהו ענין לעשות לו שם, הענין הוא דהנה מבואר למעלה שיש שני בחי', בחי' עיר אלקינו ובחי' מגדל, והנה עיר אלקינו הוא בחי' צירופי אותיות הדבור מבחי' דבר הוי' להחיות הנבראים, שהוא בחי' המשכת בחי' המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית שבכל יום נתחדש הבריאה מאין ליש, שע"ז נאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, המוציא במספר צבאם, שכל אחד ואחד מהלך בשבילו המתקון לו שאלמלא הי' מעורב כוכב א' בחבירו הי' נחרב העולם, ועל זה נאמר בהבראם כיום הבראם ממש, שבכל יום נמשך המשכת חיות חדש להחיות את העולמות כו'. אך הוא רק חידוש הישנות לבד שאין בזה שום תוס' וגרעון כו' שהוא רק בחי' המשכת הטבע לבד, עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו'. אך יש בחי' המשכה שלמעלה מן הטבע כמו יציאת מצרים וקרי"ס שהוא היפוך הטבע ממש, הפך ים ליבשה שהיא בחי' המשכה שלמעלה מן הטבע,

פי' שהם היו באחדות: ראה תוי"א נח שם יא, ב. נ"ך (כרך ב) שם ע' איז"ית.
ובמקומות שנשמנו בהע' שלפנ"ו. וארז"ל . . . שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לעשות ומעתה י"ל ענין מגדל עוז שם הוי': בהבא לקמן (בפסקא זו ושלאתרי"ו) ראה אוה"ת נח שם תרנו, א. צו ואילך.
לשם: ראה בארוכה סה"מ תרל"ו ע' סז ואילך. וע' צו ואילך.

כאורה שוין לפניו ואין הביטול תופס מקום כלל, ע"ד חנם בלא מצות כי שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך, וזהו וראשו בשמים. אך הנה כתי' משם אוריךד נאום הוי' דהיינו כשנמשך בבחי' שם הוי' אין להם יניקה ואחיזה כלל, כי משם הוי' א"א לקבל כ"א ע"י ביטול דוקא, ולכן נא' וירד הוי' לראות את העיר כו'.

ד) וזהו מ"ש ברבות ודברים אחדים שדברו דברים חדים על שני אחדים על הוי' אחד ועל אחד הוי' אברהם כו'. פי' שדברו על ה' אחד, דהנה כתיב ביום ההוא יהי' ה' אחד, והקושיא ידוע אטו האינדא לאו אחד הוא. אך הענין הוא דהנה אנו אומרים בק"ש הוי' אחד, ולכאורה אינו מובן למה אין אומרים ה' יחיד שיחיד הוא למעלה מאחד וכנודע. אך הנה התירוץ ע"ז דאחד מורה איך שהוא אחד בז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם, והיינו אף כשנברא העולם בז' רקיעים וארץ כו', שיש בחי' ו' קצוות גשמיים ו' קצוות רוחניים שהוא ענין בחי' ז' מדות לך ה' הגדולה, ואעפ"כ כולם בטלים ממש לאלקות, כי הנה אומות העולם אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו שהוא בחי' ירידה לפניו להשפיל בבחי' ארץ, כ"א עזב ה' את הארץ ביד המזלות, ורק על השמים כבודו, שהוא בחי' יחיד לבד, אבל למטה נעשה בחי' יש ודבר נפרד ממש. אבל הנה באמת הוא כמו שאנו אומרים המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, לפי שהוא מגביהי לשבת ע"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה ממש, שכמו שהארץ השפלה לפניו ית' כמו"כ השמים היא ג"כ השפלה לפניו, וכמו שיכול להשפיל בשמים כמו"כ יכול להשפיל בארץ. וזהו ה' אחד, שהוא אחד בז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם והם בתכלית הביטול לאלקות ואינם בחי' נפרד כלל, שזה רבותא יותר מבחי' הוי' יחיד שאין זה רבותא שהכל מודים שהוא יחיד, רק שזהו הרבותא שאפי' בז' רקיעים וארץ כו' הוא ג"כ אחד. וזה שאנו אומרים ביום ההוא יהי' הוי' אחד, דהיינו שלע"ל יומשך זה בבחי' גילוי ממש שהכל יהיו רואים בראי' חושית ממש איך שהוא אחד ואין העולם תופס מקום כלל, משא"כ עתה אין זה בבחי' גילוי ממש כי החשך יכסה ארץ כו'. והנה כדי שיומשך בחי' ה' אחד זהו ע"י בחי' ביטול, שע"י ביטול נפש האדם לאלקות ע"י נמשך בחי' גילוי אלקות בעולמות, דהיינו שנמשך בחי' אל"ף אלופו של עולם בז' רקיעים וארץ כו' וע"י נעשה אחד.

והנה הם לא רצו בבחי' ביטול ולא רצו לקבל מבחי' הוי' אחד דהיינו מבחי' המשכת אא"ס שנמשך בבחי' פנימי' כו' כ"א מבחי' מקיף לבד. וזהו שדברו על ה' אחד ועל אחד הוי' אברהם, היינו כי אברהם נק' אחד לפי שאברהם הוי' כלי לבחי' אחד והוי' ממשיך בחי' ה' אחד שיהי' המשכת גילוי אלקות בעולמות ממש,

הוי' אחד . . . למה אין אומרים ה' יחיד: בהבא לקמן בפסיקא זו ראה תו"א וראה נה, ב ואילך. לקו"ת תזריע כג, ג. בלק ע, א. אמרי בינה שער הק"ש פ"ח. דרך מצותיך קכד, א"ב. סה"מ תרכ"ו ע' קצג"ד. תרכ"ט ע' לא ואילך. ועוד.

וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה, וארז"ל בירושלמי חזרנו על כל המקרא ולא מצינו שנק' ישראל בשם ציון אלא בפסוק זה, והיינו כי בפסוק זה נאמר תחלה ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך כו', ואשים דברי בפיך הוא בחי' תורה שהוא בחי' דבר הוי' וכמ"ש ודברי אשר שמתני בפיך, ופי' דברי בפיך היינו שהתורה נמשכה בבחי' פנימיות ממש וכמ"ש ותורתך בתוך מעי. ובצל ידי כסיתך הוא בחי' מצות וע"י נמשך מקיפים עליונים וכמ"ש ה' צילך על יד ימינך, על יד ימינך הוא בחי' מצות, וע"י נמשך ה' צילך בחי' מקיפים שהוא בחי' צילא דמהימנותא, וזהו"ע צל סוכה וכמ"ש וסוכה תהי' לצל יומם כו', ועד"ז בשאר כל המצות. לנטוע שמים וליסוד ארץ הוא בחי' עבודת הקרבנות וכמשארז"ל אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, ומפני כי בפסוק זה נאמר ג' דברים שהם בחי' תורה ועבודה וגמ"ח שהם בחי' ג' קוין, לכן נק' אז כנס"י בשם ציון, כי פי' ציון הוא מלשון ציון וסימן שהוא בחי' בצלמנו כדמותנו בצלם אלקים עשה את האדם, והיינו כי על הכסא דמות כמראה אדם, פי' בחי' אדם הוא בחי' רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא שהוא בחי' מצות, וכן תורה נק' אדם וכמ"ש זאת התורה אדם, וכשישראל מקיימין תורה ומצות שהם הג' קוין שנת' בפסוק זה היינו תורה ועבודה וגמ"ח, אזי נק' בשם ציון שהוא בחי' מגדל שיש בנפש, וע"י הם ממשיכים בחי' ציון שהוא בחי' מגדל הנ"ל. וזהו שארז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנס בירושלים של מטה כו', כי ע"י בחי' ירושלים של מטה עושים בחי' ירושלים של מעלה.

וזהו והי' הנשאר בציון, פי' הגם שהוא בחוץ לארץ עכ"ז הוא אוחו בציון, דהיינו שמקיים תורה ומצות בחי' ואשים דברי בפיך כו' כנ"ל, וע"י הוא ממשיך בחי' ציון, וכן הנותר בירושלים שהיא בחי' יראה שלם כו' קדוש יאמר לו, והיינו שכמו שאומרים המלאכים לפני הוי' קדוש דהיינו איך שהוא מובדל כך יאמרו לפני הצדיקים קדוש, לפי שהם בחי' ציון וסימן לאדם העליון בצלמנו כו' שזהו בחי' שם הוי', וכמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם הוא מראה כבוד הוי' כו'.

אמנם הנה דור הפלגה לא רצו בקיום המצות, ולא רצו לילך בדרכי השי"ת כ"א לילך בשרירות לבם הרע, שזהו שא' הכתוב ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך שהם דרכי הוי' בחי' תומ"צ, לא חפצנו, והיינו מפני כי לקיום המצות צ"ל בחי' ביטול והם לא רצו בבחי' ביטול כ"א שיהי' בבחי' נפרד, אכן הנה ידעו

ריג, ב ואילך. דברים ע' לו ואילך. שם (כרך ו) ע' בתקצו ואילך. נ"ך (כרך ג) ע' אקפו ואילך.

בחי' מקיפים . . . צילא דמהימנותא וזהו"ע צל סוכה: ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקטו. נביאים ע' פא. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקכו. וש"נ.

וכמשארז"ל אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ: ראה בארוכה לקמן ח"ב ד"ה אלמלא

מעמדות דש"פ פנחס תרל"א.

מלשון ציון וסימן שהוא בחי' בצלמנו כדמותנו:

ראה לעיל ד"ה ויקח ה' אלקים פ"א.

אמנם הנה דור הפלגה לא רצו: בהבא לקמן (עד

סופ"ג) ראה אוה"ת נח שם תרנו, א"ב. וראה גם שם

תרסב, ב ואילך. שם (כרך ו) תתרוס, ב ואילך. סה"מ

תרכ"ו ע' קיח.

שהמשכות והשפעות בקדושה נמשך ע"י עיר ומגדל דוקא, כי היו חכמים להרע, לכן בנו העיר והמגדל דלעו"ז ורצו להרוס בנין העיר ומגדל דקדושה. וזהו וימצאו בקעה בארץ שנער, הנה בקעה זה הוא לעומת א"י שכת' בה לה' הארץ ומלואה, לכן הי' בהמ"ק בא"י דוקא, אבל בחי' בקעה זו הוא בחי' ההיפוך ממש בחי' סט"א מל' דקליפה, והוא כמו שמדבר הוא לעו"ז נגד א"י שנק' מדבר העמים, כמו"כ בחי' בקעה זו הוא היפך מבחי' א"י. וזהו וימצאו בקעה שמצאו מקום הנפרד כו' ובנו שם העיר ומגדל. ותהי להם הלבנה לאבן, כי הנה ארוז"ל וכי יש אבנים בבבל כי אבנים הם בא"י דוקא וכמ"ש ארץ אשר אבניה ברזל, משא"כ בבבל שאין שם אבנים, וזהו ותהי להם הלבנה לאבן והיינו כי בחי' אבן הוא מדרגה גבוהה שהאבן היא בריאה בידי שמים ולכך האבנים הם חזקי' מאד, משא"כ לבנה שהיא בריאה בידי אדם, וזהו מ"ש משם רועה אבן ישראל, אבן דוקא, ונק' אבן בוחן כו', והיינו כי אבן הוא בחי' אותיות אל"ף ב"ן, שזהו ענין אדם ובהמה, כי ב"ן בגימ' בהמה, ואל"ף הוא בחי' אדם, והיינו שיש בחי' ביטול האל"ף שהוא בחי' ביטול דאדם שהוא בחי' מ"ה, ויש בחי' ב"ן שהוא בחי' ביטול דמלאכים שנק' בשם בהמות וחיות שהוא בחי' ביטול היש. והנה יש מעלה בביטול האדם נגד הבהמה ויש מעלה בביטול דבהמה נגד האדם, והיינו כי ביטול דאדם הוא עפ"י השגה וטו"ד משא"כ ביטול דבהמה, אכן יש מעלה בביטול הבהמה שהוא בחוץ יותר, לכן כתי' אדם ובהמה תושיע ה' וארוז"ל אלו בנ"א שהם ערומי' בדעת כאדם ומשימים עצמן כבהמה ואז תושיע הוי', והיינו לפי שאז יש בהם ב' המעלות, וז"ש ואני תמיד עמך בהמות הייתי עמר, שעמך הוא בחי' בהמות דוקא בחי' ביטול שלמעלה מטו"ד והשגה שע"י דוקא הוא אני תמיד עמך כו', וזהו בחי' אבן שהוא בחי' הביטול דאדם ובהמה.

ג) אך דור הפלגה לא רצו בבחי' ביטול כנ"ל, וזהו ותהי להם הלבנה לאבן שתמורת האבן שהוא מל' דקדושה עשו הלבנה שהיא בחי' מל' דקליפה, וזשארז"ל זקף לבנה והשתחוה לה. וביאור ענין ותהי להם הלבנה לאבן, הנה נודע שבקדושה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, אך הנה בקליפות הם אחד עשר שזהו אחד עשר סממני הקטורת שהיו במקדש כנגד אחד עשר כתרין דמסאבותא, והיינו מפני כי בע"ס דקדושה הנה האור והחיות הנמשך מאא"ס ב"ה להע"ס הוא מאיר בתוך הע"ס ומתלבש בהם בבחי' פנימי' ממש ולכן הם עשר ולא יותר כי האור נתאחד עם הכלי ממש כו', אך בקליפות הם י"א והיינו כי החיות

שנמשך להם מהקדושה אינו מתלבש בהם בבחי' פנימי' כ"א ע"י מקיף החיותם, וע"כ הם אחד עשר כי הם שני דברים, שהאור והחיות הנמשך להם הוא בחי' בפ"ע לפי שאינו מתלבש בהם כלל, וזהו"ע המקיף דלבונה, וזהו ותהי להם הלבנה לאבן היינו שרצו לקבל חיות רק מבחי' מקיף דלבונה, כי לקבל חיות מהקדושה שנמשך בבחי' פנימי' א"א לקבל כ"א ע"י ביטול, לכך רצו יותר לקבל רק מבחי' מקיף דלבונה, שהמקיף יכול להחיות גם לקליפות שהם נפרדים כו'. וזהו ע"ד שאנו רואים באותיות, שיש בחי' אותיות שהם נמשכים בבחי' פנימי' ממש להחיותם וכמו בדבר ה' שמים נעשו שהאותיות מתלבשים בבחי' אור פנימי ממש, ויש בחי' אותיות שאינם מתלבשים בבחי' פנימיות כ"א רק בבחי' מקיף לבד ואעפ"כ הם מחיים ומהווים, כמו עד"מ שמוש השמות והשבעת האותיות שהיו יכולים בדורות הקודמים להשביע השמות שמשביע בשם פלוני ומלאך פלוני שיהי' הדבר ההוא והי' נעשה כך תיכף ומיד, ואעפ"י שאינו יודע ומשיג כלל את השם, שאותיות אלו הם רק בבחי' מקיף ואעפ"כ הי' פועל כו'. וזהו שרצו לקבל חיות מהמקיף דהיינו ע"י שמוש השמות וכמ"ש בלק"ת מהאריז"ל, וזהו ותהי להם הלבנה לאבן, שבחרו בלבנה מל' דקליפה שמקבלת רק מבחי' לבונה זכה שהוא רק מבחי' אור מקיף שמחי' קליפות כו', תמורת האבן מל' דקדושה, ורצו להרוס בנין העיר והמגדל דקדושה, וזהו כמ"ש ושפחה כי תירש גבירתה כו', אמלאה חרבה כו', ולזה גדלה חטאתם עד מאד. וז"ש הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים, פי' וראשו בשמים, הנה כתי' דרך הנשר בשמים, אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום הוי', והיינו כי שם הוי' מתחיל ביו"ד והיינו כי כדי שיומשך בבחי' שם הוי' שהוא בחי' חכ' זהו ע"י יו"ד דוקא שהוא בחי' צמצום, והיינו לפי שבחכ' נמשך אא"ס בבחי' גילוי ממש, וכדי שיומשך אא"ס בבחי' גילוי זהו ע"י צמצום דוקא, כי עצמות אא"ס אינו יכול להיות נמשך בגילוי כ"א ע"י צמצום, והנה נודע שכדי שיומשך בבחי' צמצום זה, זהו ג"כ ע"י צמצום שיש בנפש שזהו"ע יעקב יו"ד עקב שהוא בחי' ביטול וצמצום, וע"י בחי' ביטול וצמצום שיש בנפש ע"י נתצמצם אא"ס שיומשך בבחי' חכ' בבחי' גילוי ממש, אך דור הפלגה שלא רצו בבחי' ביטול כו', ולזה אמרו הבה נבנה לנו עיר כו' וראשו בשמים, דהיינו שרצו לקבל מבחי' מקיפים עליונים שלמעלה מבחי' הצמצום שנתצמצם בע"ס דקדושה ששם אם צדקת כו' וכחשיכא

שיש בחי' אותיות שהם נמשכים בבחי' פנימיות ממש: בשולי הגיליון נרשם בגוכ"ק: גילוי דבר נבואה לנביא, הגם שזהו ג"כ רק אותיות, מ"מ היה מתגלה לו בפנימיות.

נח י, ב. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"א ע' כה"ז. אה"ת נח תרסד, א. וארא (כרך ז) ע' בתקנב"ג. בתקנו. מטות ע' ארפ"ט. הנה כתיב דרך הנשר בשמים אם תגביהי כנשר: בהבא לקמן עד סוף הפרק ראה הוספות לתו"א ויחי קב סע"ב"ג. סה"מ תרל"ב ח"א ע' נג ואילך. וש"נ. שם ע' רכה ואילך.

והו מ"ש משם רועה אבן ישראל. . . אותיות אל"ף ב"ן: ראה לקו"ת ראה כו', ב. לקמן ד"ה במד"ר כו' ויראו את אלקי ישראל. יש מעלה בביטול האדם. . . ויש מעלה בביטול דבהמה: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תשלג ואילך. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תמח ואילך. וע' תקסא ואילך. וז"ש ואני תמיד עמך בהמות הייתי עמך. . . . שלמעלה מטו"ד: ראה בכ"ז תניא פמ"ז (סו, סע"א). נודע שבקדושה עשר ולא תשע. . . אחד עשר סממני הקטורת. . . כנגד. . . כתרין דמסאבותא: בהבא לקמן ראה בארוכה תו"א תולדות כ, סע"ב ואילך. וראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' כג ואילך. ח"ד ע' סד ואילך.